

OMGAAN MET CONFLICTEN IN DE VENNOOTSCHAP

OMGAAN MET CONFLICTEN IN DE VENNOOTSCHAP

KOEN BYTTEBIER
ALAIN FRANÇOIS
ELKE JANSSENS
TIMOTHY VAN DE GEUCHTE
(eds.)

Omgaan met conflicten in de vennootschap
Koen Bytsebier, Alain François, Elke Janssens en Timothy Van de Gehuchte (eds.)

© 2009 Intersentia
Antwerpen – Oxford
www.intersentia.be

ISBN 978-90-5095-946-9
D/2009/7849/55
NUR 827

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

De vennootschap is een haard van conflicten op diverse niveaus van besluitvorming, in verschillende gradaties, en tussen verschillende belangen(groepen). Waar samenwerking vereist is, is het conflict inherent aanwezig.

Op diverse niveaus van besluitvorming kunnen dergelijke conflicten bestaan zoals o.m. in algemene vergadering, of op het niveau van het bestuur (dagelijks bestuur) of m.b.t. de controle door de commissaris.

Als drager van de onderneming zijn bij deze conflicten diverse belangen betrokken: de aandeelhouders (van al of niet beursgenoteerde vennootschappen, of bij moeder- en dochtervennootschappen), de bestuurders, de overheid, de werknemers, de schuldeisers, andere stakeholders...

Het vennootschapsrecht erkent het conflict: enerzijds bestaan mogelijkheden om conflicten te vermijden, anderzijds is door wetgeving en rechtspraak conflictbeslechting tot stand gekomen. De belangrijke rol van de rechter (ten gronde en in kort geding) verdient hierbij alle aandacht.

Dit boek is de emanatie van een in mei 2008 te Brussel gehouden studiedag. Niemand had toen voorspeld dat de financiële crisis, die nadien uitbrak, opnieuw voor rechtspraak zou zorgen...

Het is de grote verdienste van de editors en de auteurs om de conflicten in de vennootschap te onderkennen en te analyseren. In wetenschappelijk onderbouwde bijdragen, en vanuit verschillende invalshoeken, wordt het domein van de conflicten in de vennootschap op academisch verantwoorde wijze bestudeerd.

In die optiek vormt dit boek een essentieel basiswerk voor elkeen die conflicten in de vennootschap wil onderkennen, vermijden of oplossen...

Prof. Dr. Herman Braeckmans
Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen
Advocaat te Antwerpen

INHOUD

VOORWOORD	v
-----------------	---

OMGAAN MET CONFLICTEN IN VENNOOTSCHAPPEN: REGELING VAN GESCHILLEN IS MEER DAN GESCHILLENREGELING

ALAIN FRANÇOIS, KOEN BYTTEBIER, JEROEN FASTENAEKELS, TIMOTHY VAN DE GEHUCHTE en LEEN VANDENBEMPT	1
---	---

I. Inleiding	1
Afdeling 1. De vennootschap als mogelijke haard van conflicten	2
Afdeling 2. De dubbel(zinnig)e rol van het vennootschapsrecht: wapen en remedie	7
Afdeling 3. De vennootschappelijke conflictenregels – overzicht en indelingen	9
Afdeling 4. Opzet van de bijdrage: regeling van geschillen vs. geschillenregeling	11
II. Overzicht van vennootschapsinterne actiemiddelen	12
Afdeling 1. Verplichte bijeenroeping van de algemene vergadering	12
§ 1. Verplichte bijeenroeping als actiemiddel	12
A. Algemeen	12
B. Bepalen van de agenda van de algemene vergadering	13
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	14
A. De rechtspraak	14
B. De Europese vennootschap	15
C. De Corporate Governance Code	15
D. Richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2007	16
§ 3. De verplichte bijeenroeping van de algemene vergadering: beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen .	18
Afdeling 2. Het vraagrecht	19
§ 1. Het vraagrecht als actiemiddel	19
A. Algemeen	19
B. Dwingend recht	27
C. Vraagrecht in alle vennootschapsvormen?	28
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	29
A. Recente toepassingen in de rechtspraak	29

B.	De Corporate Governance Code	34
C.	Richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2007	35
§ 3.	Het vraagrecht: beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen	36
Afdeling 3. Herroeping van bestuurders/zaakvoerders		37
§ 1.	De herroeping als actiemiddel	37
A.	Algemeen	37
B.	Mandaat van (afgevaardigd) bestuurder versus arbeids- overeenkomst	41
C.	Voorstellen tot wijziging van artikel 518, § 3 W.Venn.	44
§ 2.	Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	45
A.	De cumul van de arbeidsovereenkomst en het bestuurders- mandaat: wat met opzegvergoeding?	45
B.	Ontslag van de afgevaardigde bestuurder en de bevoegdheid van de Raad van bestuur	46
C.	Ontslag van de bestuurder in beledigende omstandig- heden	46
D.	Het hoorrecht van de herroepen bestuurder	47
E.	Afwezigheid van zwaarwichtige en determinerende omstandigheden – disproportionaliteit	47
§ 3.	De herroeping van de bestuurder: beoordeling en afweging ten opzichte van de andere actiemiddelen	48
Afdeling 4. Individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid van vennoten		49
§ 1.	Algemeen (situering)	49
§ 2.	Individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid als actie- middel	52
§ 3.	Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	56
§ 4.	De individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid: beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen	57
Afdeling 5. Uitkoop		58
Afdeling 6. Tussenbesluit vennootschapsinterne actiemiddelen		63
III.	Actiemiddelen via de rechtbank	64
Afdeling 1. De vennootschapsvordering (<i>actio mandati</i>)		64
§ 1.	De vennootschapsvordering als actiemiddel	64
A.	Algemeen	64
B.	Voorwaarden voor het instellen van de vennootschaps- vordering	66
C.	Aansprakelijkheidsgronden	68
§ 2.	Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	69

§ 3. De vennootschapsvordering of <i>actio mandati</i> : beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen	74
Afdeling 2. De minderheidsvordering	75
§ 1. De minderheidsvordering als actiemiddel	75
A. Algemeen	75
B. Voorwaarden voor het instellen van de minderheidsvordering.	77
1. Participatiedrempels	77
2. Geen kwijting hebben verleend of op ongeldige wijze hebben goedgekeurd	78
C. Onderscheid en gelijkenis met de vennootschapsvordering.	79
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	81
§ 3. De minderheidsvordering: beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen	84
Afdeling 3. Vennootschappelijk deskundigenonderzoek.	86
§ 1. Het vennootschappelijk deskundigenonderzoek als actiemiddel.	86
A. Algemeen	86
B. Voorwaarden voor het instellen van de vordering tot deskundigenonderzoek	87
C. Onderscheid en gelijkenis met de minderheidsvordering	91
D. Aanwijzingen van een (dreigend) ernstig gevaar voor de belangen van de vennootschap: concrete invulling door de rechtspraak	92
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	94
§ 3. De vordering tot aanstelling van een deskundige: beoordeling en vergelijking met andere actiemiddelen	97
Afdeling 4. De aanstelling van een voorlopige bewindvoerder e.a.	101
§ 1. De aanstelling van een voorlopige bewindvoerder e.a. als actiemiddel.	101
A. Algemeen	101
B. Juridische basis	101
C. Procedure	102
D. Wie kan de aanstelling vorderen?	103
E. Gronden tot aanstelling van een voorlopige bewindvoerder.	104
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen	106
A. Inzake de gronden tot aanstelling	106
B. Interferentie met de sekwester.	110
C. Duur van het mandaat van de voorlopige bewindvoerder	111
D. De voorlopige bewindvoerder tijdens het faillissement	111

§ 3. De vordering tot aanstelling van een voorlopige bewindvoerder: beoordeling en vergelijking met andere actiemiddelen.	112
Afdeling 5. De nietigverklaring van besluiten van vennootschapsorganen.	114
§ 1. De nietigverklaring als actiemiddel.	114
A. Algemeen.	114
B. Wettelijke grondslag.	115
C. Procedure en vervaltermijn.	115
D. De nietigheidsgronden.	118
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen.	121
A. Nietigheid wegens de overschrijding van bevoegdheid of het misbruik van bevoegdheid (art. 64, 3de lid W.Venn.)	121
B. Nietigheid wegens onregelmatigheid van de vorm waardoor het besluit is aangetast, indien de eiser aantoonst dat de begane onregelmatigheid het genomen besluit heeft kunnen beïnvloeden (art. 64, 1° W.Venn.) ...	127
C. Het verval van de vordering tot nietigverklaring (art. 198 W.Venn.)	129
§ 3. De nietigverklaring van besluiten van de organen van de vennootschap: beoordeling en afweging ten opzichte van de andere actiemiddelen.	130
Afdeling 6. De geschillenregeling (pro memorie).	131
§ 1. De geschillenregeling als actiemiddel.	131
A. Algemeen.	131
B. De uitsluiting en de uittreding.	132
§ 2. De geschillenregeling: beoordeling en afweging ten opzichte van andere actiemiddelen.	134
Afdeling 7. De gerechtelijke ontbinding.	137
§ 1. De gerechtelijke ontbinding als actiemiddel.	137
A. Algemeen.	137
B. Dwingend karakter van het actiemiddel van de gerechtelijke ontbinding.	138
C. Toepassingsvoorwaarden inzake de vordering tot gerechtelijke ontbinding.	139
1. Wie kan de vordering instellen?	139
2. Het begrip wettige reden.	139
§ 2. Een aantal recente toepassingen en ontwikkelingen.	144
§ 3. De gerechtelijke ontbinding: beoordeling en afweging ten opzichte van de andere actiemiddelen.	148

IV. Algemene conclusie	149
Bijlage 1. Schematisch overzicht van conflicten	153
Bijlage 2. Vergelijkende tabel van wettelijke actiemiddelen bij conflicten in NV en BVBA	154

DE GESCHILLENREGELING ALS BIJZONDER GERECHTELIJK ACTIEMIDDEL

ELKE JANSSENS	157
I. Inleidende beschouwingen	157
Afdeling 1. Inleiding	157
Afdeling 2. Gemeenschappelijke kenmerken en grote verschilpunten ..	159
II. De procedure in uitsluiting	164
Afdeling 1. De voorwaarden tot het instellen van de procedure.	164
Afdeling 2. De invulling van het begrip “gegronde redenen”	170
Afdeling 3. De procedure	177
§ 1. Tegen wie?	177
§ 2. Voorwerp van de vordering	178
§ 3. De bevoegde rechtbank	180
§ 4. Bewarende maatregelen	181
§ 5. Verloop van de procedure	184
A. Het lot van de overdraagbaarheidsbeperkingen.	184
B. De prijs	186
1. Methode van prijsbepaling.	186
2. Het ogenblik waarop de prijs moet worden bepaald (peildatum)	190
3. Factoren van invloed op de waardering	193
C. Het vonnis in uitsluiting	194
III. Uittreding	196
Afdeling 1. Voorwaarden voor het inleiden van de procedure tot uittreding.	196
Afdeling 2. De invulling van het begrip “gegronde redenen”	197
Afdeling 3. De procedure en het vonnis	200
IV. Besluit.	201

HET SNELLE PROCES *DE LEGE FERENDA*

DIRK VAN GERVEN	203
I. Kort geding	203
II. Venootschapsgeschillen	204
III. Het eenzijdig verzoekschrift	205

IV. Hiërarchie in voorlopige maatregelen	207
V. Een aantal kanttekeningen uit de praktijk	210
VI. Voorstellen tot verbetering: <i>de lege ferenda</i>	212

**CONVENTIONELE TECHNIKEN VAN GESCHILLENBESLECHTING –
ENKELE INLEIDENDE BESCHOUWINGEN**

PETER CALLENS en PETER VLIETINCK	215
I. Inleiding	215
II. Patstelling in de raad van bestuur	216
Afdeling 1. Ontmijning zonder tussenkomst van een derde	217
§ 1. Verwijzing naar een ander orgaan (“ <i>clause de renvoi</i> ”)	217
§ 2. Meervoudig stemrecht – Doorslaggevende stem van de voorzitter	219
§ 3. Oneven aantal bestuurders	221
§ 4. Afkoelingsperiode	222
Afdeling 2. Ontmijning met tussenkomst van een derde	222
§ 1. Lasthebber <i>ad hoc</i>	222
§ 2. Voorlopige bewindvoerder	223
§ 3. Bemiddelaar – arbiter	225
§ 4. <i>Swing director</i>	226
III. Patstelling in de algemene vergadering	227
Afdeling 1. Ontmijning zonder tussenkomst van een derde	227
§ 1. Met wijziging in aandeelhouderschap	227
A. Conventionele uitsluiting via een optieregeling	228
1. Principe	229
2. Voorwaarden	230
3. Prijs	230
4. Prijs – Leonijns beding?	233
5. Clausules gegroeid uit de Angelsaksische praktijk	241
6. Verhouding tussen de conventionele en de wettelijke regeling	243
B. Uitsluiting door de vennootschap	244
1. Principe	244
2. Procedure	245
3. Vergoeding van de uitgesloten aandeelhouder	245
§ 2. Zonder wijziging in het aandeelhouderschap	245
A. Categorieën van aandelen	246
B. Cumulatief stemrecht bij het benoemen van mandatarissen	247
C. Stemafspraken	248

D.	Meervoudig stemrecht vs. beperking van het stemrecht ..	249
E.	Clausule van “ <i>sole development</i> ”	250
Afdeling 3.	Ontmijning met tussenkomst van een derde	251
§ 1.	Zonder wijziging in het aandeelhouderschap	251
A.	Bemiddeling – “ <i>mini trial</i> ”	251
1.	Principe	251
2.	Bemiddelingsbeding	251
3.	Speciale toepassing: “ <i>Mini trial</i> ”	252
B.	Onherroepelijke volmacht	252
1.	Principe	252
2.	Stemrecht	253
3.	Voordeel	253
C.	Bindende derdebeslissing	254
§ 2.	Met wijziging in het aandeelhouderschap	255
A.	Wipaandeel	255
1.	Principe	255
2.	Eigendom	255
3.	Stemrecht	256
4.	Einde	257

DE DADING ALS MIDDEL VAN BEËINDIGING OF VOORKOMING VAN VENNOOTSCHAPSCONFLICTEN

JORIS DE VOS en RÉGINE FELTKAMP	259	
I.	Inleiding	259
II.	Constitutieve bestanddelen van de dading	263
Afdeling 1.	Gerezen of toekomstig geschil	264
Afdeling 2.	Gemeenschappelijke bedoeling van de partijen om het geschil te beëindigen of te voorkomen	266
§ 1.	Gemeenschappelijke bedoeling om het geschil te beëindigen of te voorkomen	266
§ 2.	Partijen bij het geschil	267
Afdeling 3.	Wederzijdse toegevingen	269
Afdeling 4.	Aanverwante rechtsfiguren	271
III.	De totstandkoming van de dading	273
Afdeling 1.	Vormvereisten	273
Afdeling 2.	Geldigheidsvoorwaarden	274
§ 1.	Toestemming	275
A.	Psychologisch element	275
B.	Wilsgebreken	277
1.	Dwaling	278

2.	Bedrog en geweld	281
3.	Benadeling	281
4.	Rekenfout	283
§ 2.	Bekwaamheid	283
A.	Algemeen	283
B.	Rechtsbekwaamheid	284
C.	Handelingsbekwaamheid	286
1.	Beslissing een dading aan te gaan	286
2.	Vertegenwoordigingsbevoegdheid	293
3.	Vennootschap in vereffening	294
4.	Faillissement	295
§ 3.	Voorwerp	296
A.	Algemeen	296
B.	Bijzonderheden	297
1.	Bestaan of kunnen bestaan	297
2.	Bepaald of bepaalbaar	297
3.	In de handel en geoorloofd	297
4.	Minderheidsvordering	300
§ 4.	Oorzaak	301
	Afdeling 3. Vertegenwoordiging	302
IV.	Draagwijdte en interpretatie	303
V.	Bewijs	305
VI.	Rechtsmiddelen bij niet-nakoming	306
VII.	Algemeen besluit	308